СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 227. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 30. вересня, 1922.

VOL. XXX. — No. 227. — Jersey City, N. J., Saturday, September 30, 1922. — THREE CENTS

ЗУСИЛЛЯ ПОЛАГОДИТИ ПОСЛІДНІ СТРАЙКИ МАЙНЕРІВ

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — Вуглеве підприємство Беринд-Гвайт Кт., котре достарчає вугля для нюйорських підземних зелізниць, постановило відкликати заяву свого директора, котрий відмовився відбувати конференцію з майнерами, та рішило відбути конференцію в місті Виндбер, Па.

До сеї конференції довели підприємство нюйорський стейтовий зарядчик вугля та нюйорський мейор, котрого страйкуючі майнери просили о посередництво.

ЗМЕНЧЕННЄ ПРОДУКЦІЇ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

ВИЛКС-БАРЕ, Па., 28. вересня. — Як показують урядові розрахунки, продукція твердого вугля за послідний тиждень значно зменчилася в порівнанню з продукцією антрациту в попереднім тижни.

Сього тижня добуто вугля о 20 процент (о одну пяту) менче як минувшого. Причиною сього факту вважають недостачу возів до перевозу.

ПОВЧАЮТЬ ОЩАДНОСТИ ВУГЛЯ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 28. вересня. — Фльотний департамент (міністерство) видало публичне поученнє про те, як ощаджувати тверде вугля, вживане до печий.

Межи иншим, приміром, радить міністер фльоти, як поводитися з огнем наніч. Дорадчує воно, щоби наперед огонь зрушити добре, та приложити опісля дрібненьким вуглем („Но. 1. баквіт"), наслідком чого огось буде горіти всю ніч легко. Оба роди вугля, грубе та мілке, радиться держати в осібних перерубах.

Сі поради стоять у звязи з небезпекою недостачі вугля в наближаючуся зиму.

МІСТО БЕРЕТЬСЯ ДО ТОРГОВЛІ ВУГЛЕМ

БОСТОН, Месечузетс, 28. вересня. — Майор міста Бостону заповів, що він буде просити міську раду дати йому дозвіл на позиченнє чверть міліона долярів на закупно вугля для родин, які не зможуть добути для себе вугля.

Місто вже мало поробити заходи коло добуття великих запасів вугля для сеї цілі.

ХРИСТІЯНИ ЗБИРАЮТЬСЯ ПОМАГАТИ ЖИДАМ

СИНСИНАТІ, Огайо, 28. еврeсня. — Провідники ріжних християнських віроісповідань в сім місті добровільно згодилися помагати збирати гроші для допомоги Жидам в невпорядкованих краях Европи. Хочуть вони зібрати за тиждень чверть міліона долярів.

УСТАНОВЛЕНО ДЕНЬ РОЗПРАВИ В СПРАВІ МАСАКРИ В ГЕРИН

МЕРІОН, Илинойс, 28. вересня. — Окружний суд подав до відома, що перша справа, яка буде виклинана при отворенню судової сесії дня 13. жовтня сього року, буде масакра в Герин.

На тій розправі засяде 48 людий, обжалованих за вбитте Гофмана з Гантингтон.

ВЕЛИКА ЛАВА ПРИСЯЖНИХ СУДІЇВ ПРО ПРОГИБІЦІЮ

САН ФРАНЦИСКО, 28. вересня. — Велика лава присяжних суддів в повіті Сан Франциско видала в своїм рапорті остру заяву проти прогибіції.

Каже вона, що прогибіційний закон се листа комедія, та закликає всіх представників Каліфорнії в конгресі старатися о відкликанне закона.

КАРАЮТЬ ЛЮДИЙ, ЩО ВАРУТЬ ГОРІВКУ ДОМА

НЮ ГЕЙВЕН, Конектикат, 28. вересня. — Федеральний окружний суд розібрав яких 125 случаїв, в яких обжалований варив горівку або пиво в дома. Суд признав се за проступок проти прогибіційного закона та накладав в кождім случаю грошеву кару.

Разом суд зібрав в карах понад тисячу долярів. Межи обжалованими було кілька жінок.

ПРОГИБІЦІЯ ПИТАННЄМ ПРИ ВИБОРАХ

ШІКАГО, 28. вересня. — Справа прогибіції буде важним політичним питанием при осінних виборах в цілім ряді стейтів. Найбільше ваги буде мати голосованне в Месечузетс, Каліфорнії, Огайо та Илинойс.

Противники прогибіції сподіються великого голосу проти заборони горячих напоїв. Кажуть вони, що народови вже сприкрилося варити горівку дома. В самім Шікаго має бути коло 50,000 домашних печий до варення горівки.

ПЛЯНУЮТЬ СОЮЗ МАЙНЕРІВ ТА ЗЕЛІЗНИЧНИКІВ

НЮ ЙОРК, 28. вересня. — Нюйорський міський страйковий комітет зелізничих варстатових робітників заявив, що він робить старання довести до якогось порозуміння з майнерами твердого вугля, щоби опісля майнери помогли своїм напором зелізничим робітникам та вимусили на зелізницях принятте умов, предложених зелізничими страйкарями.

В тій справі мається незадовго відбути конференція межи юніями майнерів та варстатових робітників.

ПРОЄКТИ ВІДДАВАТИ СПРАВУ СТРАЙКУ ДО ПОРІШЕННЯ НАРОДОВИ

ВАШІНГТОН, 28. вересня. — Пенсилвенійський сенатор виступив тут з проектом, щоби кождий страйк полишати до вирішення цілому народови.

Населеннє малоби після сього проекту голосувати як при виборах над кождою промисловою спірною справою, яка може довести до перерви в праці.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО СЕНАТОРА.

ВАШИНГТОН, 26. вересня. — Нині о годині 3-ій рано помер тут сенатор з Джорджії Томас Е. Вотсон.

Сенатор Вотсон мав при смерти 66 літ життя. Його політична карієра була дуже бурлива. Був він одним з визначнійших політиків в стейті Джорджії. З першу брав участь як приклонник так званого фармерського союза, опісля був прихильником Популістичної Партії, ба навіть її кандидатом на віцепрезидента в 1904. році. Опісля перейшов до Републиканської Партії, бо вважав своїм першим обовязком поборювати Вилсона та думку приступлення Америки до Ліги Народів. Був властителем та редактором кількох газет, з котрих одну завісив уряд Вилсона за виступ проти вміщування Америки в світову війну. Недавно набрав він великого розголосу своїми закидами проти американських генералів у Франції, що мовляв вони вішали жовнірів без суду.

ПЛЯНУЮТЬ ВОЗИТИ ПОЧТУ ВОЗДУХОМ В НОЧИ

Генерал Пол Гендерсон, голова урядової почтової летничої служби, заявляє, що вже найблизшої весни буде можливий перевіз почтових пересилок з Ню Йорку до Сан Франциско протягом 38 годин.

Після сього пляну почту малиби вивозити з Ню Йорку вчасним ранком. Літак мавби приїздити до Шікаго вечером, летіти нічю до Шеїн та прибувати до Сан Франциско на другий день рано. Ціла трудність лежалаби в тім, як освітити дорогу межи Шікаго та Шеїн.

ХОЧУТЬ ОСНУВАТИ ПАРТІЮ ДЛЯ ПОБОРЮВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

В Ню Йорку відбулися в вівторок збори властителів ресторацій, і на них цілий ряд бесідників виступав з проєктами основання політичної партії для поборювання прогібіцій.

Один бесідник закидав теперішним великим партіям Америки, що вони заявляються за прогибіцією в одній части краю, а проти неї в другій. З тої причини випливає потреба спеціяльної партіїя для „привернення волі, забраної американському народови".

ЗУСИЛЛЯ УСУНЕННЯ МРАКИ.

Кількох питсбурських учених при допомозі урядників федерального бюра погоди та федерального інжинерського департаменту робили онегді спроби з усуванием мраки.

Якийсь інжинер саме виступив з думкою, що мраку можна поборювати оливою. Одні учені годилися з його поглядом, инчі не зовсім довіряли, але все таки готові були виставити думку на практичну спробу. В тій цілі інжинери порозумілися з бюром погоди, і воно дало знати вченим, коли можна сподіватися мраки на ріці Мононгагела. У второк вечером бюро погоди сповістило, що в середу рано певно буде густа мрака над рікою. Вчені зараз вибралися на ріку в лоди, на котрій помістили великий журавель („дерик") та приладн до розприскування течій. Коли настав холодний ранок, і над рікою почала підноситися густа пара, що творилася від стикнення холодного воздуха та теплої води, з лодки почали помпувати та розприскувати у воздух над рікою оливу, розмішану з органічним квасом. Мрака справді почала сейчас розходитися, бо олива не допускала до мішання воздуха з водою.

Вчені повернули домів дуже вдоволені з першої проби. Незадовго думають вони робити ще одну спрабу, як бюро погоди заповість „гарну, густу" мраку.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ „АМБАСАДОР" У ВАШИНГТОНІ.

Польські газети доносять, що дотеперішний польський посол (польські газети пишуть „амбасадор", але Польща не має амбасадорів тільки послів) у Вашингтоні, князь Казимир Любомирський, котрий від довшого часу покинув Америку і пробуває в Польщі, вже більше не вернеться на се становище. Він, пишуть газети, ще приїде сюди полагодити свої приватні бизнеси, але відтак вернеться до Польщі як приватний чоловік. Причин сього польська преса не подає.

На місце Любомирського прийти дотеперішний польський посол в Лондоні Врублевський, а знову на його місце до Лондону має прийти бувший польський міністер заграничних справ Скірмунт.

КАМПАНІЯ ПРОТИ РАКА.

Американське Товариство для Боротьби проти Недуги Рака почало недавно широку кампанію серед американської суспільности для попертя його акції проти сеї недуги.

В одній зі своїх публичних заяв Товариство звертає увагу, що за час американської участи в світовій війні від куль та ран згинуло 76,433 американські жовніри, тоді як за два роки в Америці гине від рака коло 180,000 людий. Рак має викликати пересічно одну смерть на кождих 10 осіб, вмираючих повисше 40 літ.

Товариство думає незадовго віднести до президента Гардинга з просьбою вжиття свого впливу на користь відповідного законодавства в конгресі. Товариство плянує урядити в днях 12-20. падолиста „тиждень рака", в цілі зясування американському народови страшних наслідків сеї недуги та освідомити його про потребу боротьби проти нього.

ЛІКАР РАТУЄ ХОРУ ВЛАСНОЮ КРОВЮ

Др. Фелекс Скардацане, з Ню Йорку, мав під своїм доглядом в бруклинськім шпиталі одну 26-літну женщину, Розу Паскареля, матір 3 малих дітий. Хора мусіла перейти операцію, і ся так ослабила її, що її грозила смерть від упливу крови. Тоді лікар позволив перелляти зі себе в свою пацієнтку цілу „пайнту" крови, наслідком чого пацієнтка находиться тепер на дорозі до скорого видоровлення.

СЕГОРІЧНИЙ НАМОЛОТ ПШЕНИЦІ В КАНАДІ

Домініяльне статистичне бюро обчисляє, що на основі звісток сегорічний намолот пшениці в цілій Канаді буде 388,733,000 бушлів, себто пересічно по 17¼ бушля з 22,630,900 акрів. В 1921 р. було 300,858,100 бушлів з 23,261.2224 акрів (пересічно 13 бушлів з акра).

Сегорічний урожай є найбільший від урожаю в 1915 р., коли то пересічний намолот був 26 бушлів з акра. Беручи процентово 1922 р. намолот є о 29 проц. висший від намолоту 1921 року.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ТУРЕЦЬКІ ВІЙСКА ЗАЙШЛИ В НЕВТРАЛЬНУ ОБЛАСТЬ КОЛО ДАРДАНЕЛІВ І ОБСТУПИЛИ БРИТАНСЬКІ СТАНОВИЩА

ЦАРГОРОД (Константинопіль), столиця Туреччини, 28. вересня. — Турецькі війска Мустафи Кемаля паші увійшли значною силою на невтральну полосу і заняли цілий простір Дарданельського берега з малоазійського боку, обступаючи британські позиції коло Ханаку півколесом.

Британські війска в Ханаку є доволі сильні і вони стоять готові до бою.

АНГЛІЯ ПОСИЛАЄ НОВІ СИЛИ ДО ДАРДАНЕЛІВ

ЦАРГОРОД (Константинопіль), столиця Туреччини, 28. вересня. — На Дарданельські води прибувають раз-враз нові британські сили. Нині прибули два найсильнійші воєнні кораблі, дредноти Рівендж і Резолюшен.

До Царгороду прибуло 1,000 британських летунів, котрі перейшли місто з бандою.

КАЖУТЬ, ЩО ТУРЕЦЬКИЙ СУЛТАН УСТУПИВ З ПРЕСТОЛА

ПАРИЖ, 28. вересня. — Француське телеграфічне бюро Гаваса доносить з Царгороду, що турецький султан Магомед VI уступив нині з престола в користь престолонаслідника князя Обдула Меджіда Еффенді.

Престолонаслідник є свояком Магомеда VI. має тепер 54 роки.

ФРАНЦІЯ ЗА ТУРЕЦЬКИМИ НАЦІОНАЛІСТАМИ

ПАРИЖ, 28. вересня. — Француський міністерський кабінет на зібранню у президента Франції Мільрана в його літньому мешканню в Рамбує, постановив нині, що не змінить своєї політики у відношенню до турецьких націоналістів, яку недавно зясовано в ноті трох аліянтських держав до Мустафи Кемала паші.

ЗАПРИСЯЖЕННЄ НОВОГО ГРЕЦЬКОГО КОРОЛЯ ЮРІЯ

АТЕНИ, столиця Греції, 27. вересня. — Нині пополудні заприсяжено престолонаслідника Юрія яко короля Геллєнів (Греків).

Місто було ілюміноване в його честь.

В місті панує взірцевий порядок.

ТИМЧАСОВЕ ВІЙСКОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ГРЕЦІЇ

АТЕНИ, столиця Греції, 28. вересня. — В імени грецького революційного комітету обняло правлінне в Греції 12 офіцирів, котрі будуть правити аж до покликання нового цивільного правительства.

Революція обняла цілу Грецію. Вона є наскрізь національна і має метою єдино приклонити наново на сторону Греції аліянтські держави.

БУВШИЙ ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ ЖИВЕ ПОЗА АТЕНАМИ

АТЕНИ, столиця Греції, 28. вересня. — Грецький революційний комітет оголошує, що бувший грецький король Константин живе спокійно у своєму літньому мешканню в Татої, поза Атенами.

В королівській палаті в Атенах живе новий король Юрій.

ВЕНІЗЕЛОС НЕ ХОЧЕ З НІКИМ ГОВОРИТИ

ПАРИЖ, 28. вересня. — Бувший грецький премієр Елевтеріос Венізелос, котрий живе тепер на відпочинку в Довіл, у Франції, заявив кореспондентам, щоби не звертались до нього із запитами про його погляди про грецьку ситуацію, але вважали його помершим.

45 кореспондентів телеграфувало до нього, щоби приняв їх на розмову, але він не хотів приняти жадного.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ВСИЛІ ВОЮВАТИ

ЛЬВІВ, 12. вересня. (Украінтаг). — На Україні організовано „Тиждень Червоного Курсанта", в який переводиться вербованнє слухачів у школі Червоних Командирів.

В статті: „Тиждень Червоного Курсанта", яка надрукована в каменець-подільських большевицьких „Вістях" (ч. 31), читаємо:

„Радянська Республика не находиться в теперішний момент у змозі до узброеної боротьби зі своїми ворогами.

Одначе мир і небезпека ще далеко не наступили".

ПЕТЛЮРІВЦІ ЩЕ ДАЮТЬ ПРО СЕБЕ ЗНАТИ

ТАРНІВ, Польща, 10. вересня. — Петлюра з деякими своїми міністрами переїхав до Румунії і перебуває там „інкогніто" (скрито).

В звязку із заостреннем відносин між Францією й Німеччиною та большевиками, за приводом петлюрівсько-польонофільського гуртка, в Тарнові почались таємні наради українських груп відносно збройної акції проти большевиків. Польонофільський гурток ширить чутки про готовість Франції підпомогти активно заходам Українців до звільнення України від большевицької окупації.

Петлюрівці поширюють ненависть до Москалів серед інтернованих в таборах і стараються привернути довіре вояків до Петлюри.

ВТІКАЮТЬ ІЗ ЗОЛОТОМ З КОМІСАРІЇ

ТЕРНОПІЛЬ, Галичина, 11. вересня. — Через Збруч з України дуже часто стали перебігати урядники совєтських установ і комісари з великими сумами гроший в золоті та сріблі і з коштовними річами. Всі гроші і коштовні річи й далі поляки конфіскують.

CARNEGIE HALL

7th Avenue & 57th Street, New York, N. Y.

ЧЕТВЕР 5-го ЖОВТНЯ, 8.15 вечером

п. МАКС РАБІНОВ імпресаріо

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ХОР

Жива симфонічна орхестра під проводом

АЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

ТИКЕТИ: $3.30, $2.75, $2.20, $1.65, $1.10; ЛЬОЖІ: перші $44.40, другі $26.40.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$?

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОБОВЯЗОК ПЕТРУШЕВИЧА.

Ми вже писали про те, що українсько-польська ВІЙНА не є скінчена. Вона зачалась наїздом Варшави на Галицьку Україну в 1918 році і триває й досі і буде тривати, поки не буде заключений мир, який не може бути заключений поти, поки нога варшавського салдата буде на галицькій землі.

Старий край тепер сю війну відновив на ірляндський спосіб і домагається від правительства Петрушевича, аби взяло керму війни у свої руки і продовжало її, даючи теж потрібні воєнні засоби.

Продовжуванне сеї війни — СЕ ОБОВЯЗОК ПЕТРУШЕВИЧА.

Ціла Галицька Україна певна, що він сповнить свій обовязок.

Але він не має засобів.

Доля хотіла, що засоби для війни наших братів в Галичині мають дати АМЕРИКАНСЬКІ І КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ.

Історія присудила їм так як Ірляндцям взяти участь в кровавій борні рідного краю — через передачу йому матеріяльної помочі.

Тож не ждім, бо боротьба не жде!

Нехай українські громади сейчас сповнять свій обовязок, а разом з ними і Петрушевич і старий край сповнять теж свій обовязок!

БРАТТЯ АМЕРИКАНЦІ!

Стихійний грандіозний взрив Української Нації до боротьби на закріплення своєї державної самостійности, потягнув за собою самозрозуміло богато, дуже богато жертв в людях. Одні лягли головами на полю Слави, другі вернули домів з ушкодженим здоровлям як обезображені каліки, не здібні до праці.

Не удалося нам закріпити Української Держави, тож і нема на разі кому взяти на себе удержання цих, що на жертвенику Вітчини зложили все своє найдороще — своє здоровля.

Обовязок сей спадає отже на цілий Український Народ на всіх тих, що їх судьма ощадила в змаганнях за ту велику Ідею. — Честь та гордість національна ніяк не позваляє нам на це, щоби наші Герої, ті наглядні докази нашої національної самосвідомости та геройства, окриті лахміттям, голодні без притулку простягаючи прошану руку по милостиню, свідчили про байдужність та незрілість нашого народу, викликуючи утішну погоду наших ворогів, знеохоту у своїх, а жаль і розпуку до нас у тих нещасливих.

Українські інваліди мусять перейти на заслужене почесне удержання цілої Української Суспільности. Наші національні герої мусять бути вповні забезпечені і то так, як сего вимагає наша національна честь.

В тій цілі завязався у Львові „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ" кооператива з обмеженою порукою, що має на меті закладати ріжного рода майстерні, як шевські, кравецькі, слюсарські, столярські, де малиб змогу українські інваліди навчитися відповідного своїм силам, ремесла після того самим працювати на своє удержання. Дохід з даних майстерень як і також торговельних підприємств, які кооператива має провадити по розділенню припадаючої дивіденди своїм членам-уділовцям є призначений на лічення і удержання тих українських інвалідів, котрі в наслідок одержаних ран вже зовсім до праці не спосібні.

Кооператива ця, для своєї успішної діяльности потребує значного закладового капіталу. Українська суспільність мусить його достарчити вписуючись громадно в члени згаданої кооперативи так, щоби не було ні одного свідомого Українця, котрий не був би членом уділовцем.

Українська суспільність повинна цілому світови дати доказ, що сміє шанувати тих, котрі в горячий і рішаючий мент не вагались своє життя посвятити в обороні прав Рідного Народу.

Управа „Союза Українських Інвалідів" — сподієся, що Ви Браття-Американці, як свідомі члени української суспільности зрозумієте як слід пекучу потребу допомогти пострадавшим Оборонцям Рідного Краю, впишетеся всі як один в члени згаданої кооперативи а рівночасно позасновуєте по всіх місцевостях (де живуть Українці) Америки, „Комітети Допомоги Українським Інвалідам Рідного Краю", котрі займуться збиранням жертв на допомогу і будову власного дому для українських інвалідів.

На Вас Браття-Американці ціла надія тих найнещасливіщих із нещасних, бо Рідний Край в обороні котрого стратили вони своє здоровля знищений довголітною війною не в силі відповісти, як слід наложеним на нього многим обовязкам.

Прислухайтеся добре Браття-Американці а почуєте голос розпуки пять тисяч тепер безруких, безногих, сліпих, спаралізованих, українських інвалідів, колись повних життя і посвяти — карних членів Української Суспільности.

Уділи і жертви належить присилати на біжучий рахунок „Союза Українських Інвалідів" до „Краевого Союза Кредитового" у Львові, Ринок ч. 10. І. пов.

По близші інформації належить звертатися до канцелярії „Союза Українських Інвалідів" у Львові, при вул. Руській ч. 3.

ОДИН УДІЛ ВИНОСИТЬ 1.000 Мп. і 100 Мп. вписового.

У Львові, дня 8. серпня 1922.

УПРАВА „СОЮЗА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ":

Зиновій Пеленський, Дмитро Конюх, Йосафат Сідельник.

НЕ КОПАЙМО САМІ СОБІ МОГИЛИ!

Найсумнійше явище сучасного загально українського лихоліття, то се, що майже весь український сорок міліоновий народ не здобувся після розвалу своєї державности на обєднаний національно-державний чинник, який мігби своєю внутрішньою моральною силою, своїм горячим патріотичним чуттєм і своїм державно-творчим розумом заступати волю і змагання народу перед обличчем усього світу. Дійшло тепер до того, що якби настала переломова хвиля в сучаснім і так дуже непевнім політичнім положенню Европи, то рішаючі світові держави мимо своєї охоти навязати переговори з Українцями, не моглиб сього зробити з тої простої причини, що не найшлиб між Українцями майже нікого, з ким моглиби вдатися в поважну політичну розмову.

Які страшні наслідки може мати се сумне явище для українського національного й державного життя в будуччині, про се не треба і згадувати. А хто сьому винен? Тільки велика частина української інтеліґенції, котра своїм політичним і національним розбиттєм, своєю нетямучістю, своїми особистими рахунками, заздрощами, кирінями і своїм духовим занепадом довела загально українську справу до того злощасного стану, в якому вона опинилася тепер.

Одинокий виняток творить галицько-українська державність, яка на арені міжнародньої політики стала **одним із найважнійших питань** як раз тому, що її **заступає перед обличчем світу сконсолідований, витревалий і свідомий своєї національно-державної мети Уряд Президента Зах.-Української Републики Д-ра Евгена Петрушевича.** Своєю невсипучою діяльністю за кордоном серед найтяжчих життєвих обставин, своєю непохитною вірою в перемогу державних змагань галицько-українського народу довів галицько-український уряд до того, що найбільше держави світу признали його законним представником українського народу галицької землі і при остаточнім вирішуванню східно-галицької справи візьмуть під увагу голос Уряду д-ра Петрушевича, як виразника волі всього українського народу без ріжниці партій.

Уявім собі, як сьогодня стоялаби справа української державности у Східній Галичині, якби наш народ у сьому краю був так розєднаний, розбитий, як наші наддніпрянські брати, котрі не були всилі створити одноцільне національне-державне представництво перед обличчем світу? Нема сумніву, що в такому випадку доля нашого народу в Галичині булаби пропаща, бо Східна Галичина творилаби вже невіддільну провінцію польської держави.

З огляду на таку рішаючу ролю Уряду Д-ра Петрушевича в питанню української державности в сучасній хвилі і в недалекій будуччині повинно кожде українське серце, яке горить любовю до своєї Ляхами так тяжко катованої галицької Батьківщини, кождий український розум, який думає над майбутністю нашого народу, тільки радіти, що галицько-український народ не творить розбитої, заблуканої, сліпої маси на жорстокім базарі світового життя, тільки має свою ясно і твердо означену мету, до якої змагає шляхом свого речника, який уявляє собою сучасний галицько-український Уряд.

Як український письменник, який не має нічого спільного з партійними й особистими межиусобицями, не стоїть у ніяких ділових зносинах із галицьким Урядом, а тільки кермується думками про загальне добро галицько-українського народу, мушу на жаль ствердити, що не вся українська інтеліґенція вповні свідомо незвичайної ваги галицько-українського Уряду в сучасній переломовій хвилі. Приклад на се дає статтія п. н. „Переломова хвиля в Галицькім Уряді" уміщена в 31. числі „Народного Слова" в Америці. З тої причини думаю, що буде в інтересі української справи умістити мої замітки до згаданої статті, підписаної криптонімом Іван С.

Нема на світі Уряду, який не мавби противників не тільки серед чужинців, але навіть серед власного громадянства. Се загально відома річ. Причина сього явища лежить із одного боку в розбіжности політичних поглядів і течій, з другого боку в тому, що найбільша частина політиків усіх народів доходить до влади при помочі засади так званого „неперебирання в засобах", без огляду на те, чи вони добрі чи злі.

Щож можна під тим оглядом сказати про галицько-український Уряд

Отже перше всього треба щодо особи Президента Д-ра Петрушевича ствердити, що він як державний муж і як людина визначається незвичайною чистотою характеру. Не тільки свої люди, не тільки ріжнородні партії, але навіть вороги признають Др. Петрушевичеві, що з нього політичний ідеаліст, якому все були чужі й ненависні методи боротьби й особистої каріери, які полягають на безоглядному моральному макіявелізмі, на політиці „нечистих рук". Вже сими незвичайно цінними прикметами своєї вдачі дає Др. Петрушевич запоруку, що ні він сам ані його Уряд не міг і не може допуститися нічого такого, що булоби під політичним, народнім, моральним і фінансовим огядом незгідне з вимогами достойности, самоповаги й чести.

Що до уваг Івана С. про начальника військової канцелярії Д-ра Ярослава Селезінки, треба в інтересі правди сказати ось що: Др. Ярослав Селезінка був австрійським запасним старшиною, перебув від початку війни до р. 1918 в полі, опісля обняв підчас перевороту в Галичині іменем ЗУНР. владу у Стрию, брав участь у творенню галицької армії як один із найдіяльнійших організаторів та відбув цілий геройсько-траґічний похід галицької армії. На основі свого досвіду та свого військового й цивільного знання надається Др. Селезінка як мабуть не богато галицьких Українців, на сю не так чисто військову, як радше адміністраційно-військову посаду. Одинокий меріторичний закид Івана С. проти Др. Я. Селезінки, а саме, що Др. Селезінка розвязав якусь українську військову групу, яка приготовляла підручники до тайної роботи в Галичині, є звичайною видумкою. Річ мається як раз навпаки, про що, розуміється, на сьому місці не можна розводитися докладнійше.

Матеріяльне становище Президента Української Національної Ради Д-ра Петрушевича і всіх урядовців Галицького Уряду є дуже незавидне. Коли хто думає, що хтонебудь в Уряді має вигідну, „товсту синекуру", того переконають ось які цифри, оперті на абсолютній правді: загально відомо між Українцями, що Президент Др. Петрушевич і оба його свояки, котрі працюють в Уряді, побирають усі три разом 47 (сорок сім) долярів місячно! Не забуваймо при тому, що дорожнеча тепер у Відні стала нечувана, так що за всяку річ треба платити тут більше, ніж поза границями Австрії. Тому не диво, що віденський робітник заробляє сього дня місячно пересічно більше ніж подвійну платню Президента Західно-Української Републики! Уявім собі, як мігби жити американський робітник, який заробляв би 17 долярів місячно? І якби не віра, що права Галицько-Української Батьківщини побідить, то ніхто з урядовців Галицького Уряду не бувби в силі зносити безперестанний недостаток і нужду, бо вже мусіло дійти навіть до того, що всі урядовці разом з Президентом попродали найконечнійші річі з домашньої обстанови та позадовжувалися.

Син Президента Д-ра Петрушевича Антін був ще в січні 1919 секретарем загальної Української Місії в Парижі, куди покликав його тодішний посол Великої України п. Сидоренко. Президент Петрушевич не робив ніякого натиску в напрямі надання посади свому синови. Шефом Антона Петрушевича є посол Галицько-Української Републики Д-р Витвицький, котрий як такий має одинокий право й обовязок підписувати реферати, які йому предкладає Антін Петрушевич. Отже про підписування або непідписуванє актів Антоном Петрушевичом не може бути взагалі мови. Як реферував уповноважений для закордонних справ Д-р К. Левицький на Національній Раді, Антін Петрушевич побирає в Парижі платню, відповідно до місцевих вимог, значить, не більшу, ніж побирають висланники Уряду в Парижі, Римі та в Лондоні.

П. Іван С. просить українське громадянство в Америці, щоб йому помогло змінити теперішню систему Уряду на парляментарну. Одночасно той сам п. Іван С. признає, що й самому Президентові Д-ру Петрушевичеви диктатура „боком лізе". Треба признати, п. Іванові С., що бодай у сьому місці він має повну слушність. Адже се загально відомий факт, що вже від року просить Президент політичні організації краю, щоби кликали Українську Національну Раду та ухвалили відповідні зміни конституції, котрі уможливилиби Президентові зложити повновласть диктатора й поставити новочасно новий Уряд. Президент Д-р Петрушевич стоїть сам на становищі, що його диктаторські повновласти серед сучасних відносин непотрібні з двох причин, а саме: 1) з огляду на те, що Уряд Західно-Української Републики живе на еміґрації, 2) з тої причини, що він як диктатор не бажає собі того, щоби вся величезна відповідальність за політичну боротьбу українського народу падала виключно на його особу. Переговори між Президентом Петрушевичем і Національною Радою в сім напрямі довели до повного порозуміння, наслідком якого бажані самим Президентом реформи будуть найдальше до двох місяців переведені. Заки се станеться, справа, думаю, не потерпить, коли Уряд буде вести свою роботу в дотеперішнім характері, якого основною прикметою є згідлива та скора система праці.

Колиж річ іде про контролю фінансів Уряду, себто грошей, збираних у Америці, то контроля збірок, відбувається найперше в самій Америці, а на основі звіту уповноваженого уряду фінансів п. Сінґалевича приходи й розходи Уряду контролює окрема „комісія державної контролі" з п. Сероїчковським на чолі та уповноважений для фінансових справ, п. Сінґалевич.

Оцих кілька коротких, річевих і вповні згідних із правдою заміток дадуть думаю, спокійне і предметове висвітлення характеру і становища галицько-українського Уряду, подиктоване щирим бажанням прислужитися нашій народній справі, яка як раз тепер починає входити у стадію переломового та судьбоносного вирішення на боєвищі світової поітики. Загально відома річ, з якими великими надіями дивиться весь український народ на надлюдські зусилля Уряду Д-ра Петрушевича в його завзятій, непоп датливій і до крайности послідовній боротьбі за визвоенне нашої галицької Батьківщини з польського ярма. Галицько-український народ без ріжниці партій мав і все має подиву гідну відвагу мимо страшної польської самоволі отверто й загально висловлювати при кождій нагоді своє необмежене довіре до праці свого Президента Дра Петрушевича і його Уряду так, як се сталося дня 30. серпня с. р. у Львові на міжнароднім конґресі. Наші американські і канадійські брати причиняються своїм горячим українським патріотизмом, своєю моральною та матеріяльною підтримкою найбільше до того, що галицько-український Уряд має змогу витревати до кінця на свойому становищі аж о повної побідди нашої святої справи.

Колиж деякі Українці забувають рішаючу вагу сучасної хвилі, коли вони не хочуть розуміти величезного значіння, яке має для українського народу та перед обличчем усього світу одинокий український Уряд, який з повною достойністю наш народ заступає і з яким наймогутнійші світові держави чимраз більше числяться, то хай сі слова будуть напімненнєм, що не тепер пора на особисті рахунки, нездорові забаганки, заздрощі і т. д.! Ми, Українці, дали світові вже аж занадто богато доказів нашого політичного розбиття, національної незрілости та особистого партизамства.

Візьмім приклад із Москалів на еміграції, котрі мимо ненависти все таки всі без винятку згоджуються межи собою в тому, що всі вони мусять усіми силами змагати до зібрання всіх „русскіх" земель наново до купи! І прошу собі уявити дивне диво: Крайні московські реакціонери, чорносотенці марки Пуришкевича, кадети з Мілюковом і соціял революціонери та соціял демократи, котрі всі разом поборювали з нечуваною зажертістю большевиків, станули тепер однодушно на становищі, що не тільки не треба нищити большевицький Уряд, але слід йому помагати, бо всі вони переконалися, що московські большевики працюють ліпше від них усіх над відбудовою „вєлікой, єдіной і нєраздєлімой матушкі Рассеї!"

Ось що значить національна дисципліна! Невже ми, Українці ще за мало пролили крови, за мало потерпіли упокорення, сорому й ганьби, за мало караємося, як голі жебраки по всіх усюдах Европи, щоб не навчитися бодай дечого від наших смертельних ворогів, як уже ми не всилі навчитися нічого від себе самих?

Колиж ми ще не стратили всього на страшнім боєвищі життя, коли ми ще маємо зорганізовану в особі Дра Петрушевича народню силу в загально-українськім лихоліттю сучасности, то в імя спасення не тільки галицького, але й усього українського народу мусимо собі всі сказати:

„Шануймо сю нашу єдину силу! Не копаймо самі собі могили!"

Др. Осип Турянський.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J. for October 1st, 1922.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Simon Yadlowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Vladimir B. Lototsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Simon Yadlowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. S. Yadlowsky, Pres. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; R. Slobodian, Fin. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is 18.000 per each issue.

SIMON YADLOWSKY, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 25th day of September 1922.
Stefan Milanowycz, Commissioner of Deeds of New Jersey.
(My commission expires August 1924).

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Перед збором Ліґи Народів.

„Земледільський Союз" на Підкарпатській Руси вислав до всіх руських партій підписане д-ром Йосифом Камінським запрошенне на міжпартійну нараду на день 30. серпня с. р. На нараді мала бути на порядку дня: Ліґа Народів і автономія Підкарпатської Руси.

Як говорено, Камінський і Гагатко хотіли вислати до Ліґи Народів, саме на вересневу сесію меморіял в справі — мовляв — гнету меньшостий і до того закликали всі партії.

Однак руська хліборобська партія відповіла, що хоч партія стоїть на становищі автономії Підкарпатської Руси, то уважає, що осягнення автономії треба шукати тут, а не оглядатися за заграничними засобами.

Соціяльно-демократична партія відповіла ще коротше і досаднійше. Сказала просто, що вона до ініціяторів тих нарад не має ніякого довіря та з Камінським і Гаагтком не хоче говорити.

Супроти того Камінський і Гаґатко самі певно зачнуть якусь акцію в справі меморіялу до Ліґи Народів, а з відповідних народницьких партій вроблять собі капітал і будуть нападати на них, що вони не хочуть автономії Підкарпатської Руси.

Протест проти реквірування руських шкіл.

Дня 4. вересня с. р. війшлися ужгородські Русини на наради в справі зареквірування будинків руських шкіл й інтернатів. Відкрив збори о. Авг. Волошин. Присутних було понад 50. о. Волошин вказує на кривди, які робить військова влада руській культурі тим, що не звільняє забрані ще в 1919 році шкільні будинки та шкільні інтернати. Від двох років ходять депутації до ріжних властей, але безуспішно. Кінчиться на обіцянках, бо власти або не хочуть або є безсильні супроти війска. Пр. ужгородська руська горожанська школа вже четвертий рік тиснеться в словацький. Мусить учити по полудни й у вечері, діти вертають ночами до дому. Члени депутацій, які ходили, віддають справу нинішним зборам.

Головою зборів вибрано о. д-ра Василя Гаджеґу, секретарем о. Виктора Желтвая.

Всі присутні підносять, що військові власти забрали три руські інтернати, підчас коли мадярські всі школи остали неткнені. Так само цивільні власти заняли монастир Василіян під суд, а там можнаби помістити школу або інтернат. Власти се показують міліони, призначені на будову й нічого не роблять. Ні руський клюб ні „Просвіта" не мають поміщення, але на чужі картярські клюби є місця досить.

Збори вибрали делеґацію, зложену з о. д-ра Василя Гаджеги, М. Деметера, Петра Бокшая й С. Клочурака, якій поручено вислати відповідні письма та депеші до центральних урядів.

А.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ. - ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,

411 Southern Building, Washington, D. C.

ПО ТОЙ БІК ДОБРА І ЗЛА.

(Спомини з побуту на радянській Україні).

УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧИ РУСИФІКАЦІЯ?

„Насильна українізація”. — Чому Київ не є столицею? — Склад уряду. — Зовнішні признаки русифікації. — „Петлюрівці”. — Стара система. — „Divide et impera”. Підстави русифікації ослаблені й повалені.

При инших, нормальних обставинах смішно було би говорити про якусь українізацію на Україні. Під українізацією розуміємо поворот до народности тих осіб і їх потомків, що за тристалітньої московської й польської неволі **насильно від тої народности відірвані були.** Ї нема ніщо природнійшого й справедливійшого від такого процесу. Але большевики не хочуть цього розуміти. Їхні відповідальні політики й керманичі державного корабля нераз заявляли: „Ми проти насильної українізації!” А мала дитина знає, що насильство можна відперти лише насильством. І така per excellence партія насильства, як комуністи, раз-у-раз хапалися тої зброї, щоби знищити всякі сліди царського насильства й основи давнього буржуазного ладу. Лише що до українізації спинилисяна пів дороги і стидливо заявляють, що вони проти системи насильства. А здавалось би, що широка й консеквентно проведена українізація лежить передусім в інтересі самих большевиків. Адже українські міста були би найсильнійшим заборолом против повороту всякої вранґлівщини і взагалі монархії. Та тут яскраво виявилося окупантське жало московського хама. **Насильно** накинено Україні дивовижну „констітуцію” і в ній стоїть параґраф, що: на Україні державними мовами признаються українська й московська на рівні. Яким правом, коли московські зайди творять менший відсоток населення, ніж Жиди? А на практиці майже всі уряди, почавши від центральних до найнизчих вживають московської мови. І тільки написи (червоні на білім тлі) утраквістичні. На міністерстві освіти є тільки український напис, але в середині панує російщина. Є й такі дивогляди: вийде з друку якийсь урядовий збірник, наголовок лише український, а в **середині всі статті писані московською мовою,** з виїмком одної або двох українських.

Центральний уряд „української соціялістичної радянської републики” й досі ще не перенісся до Київа тому, що столиця над Дніпром має більш український характер і сильнійші „петлюрівські” традиції, ніж давно зрусифікований, а тепер до того ще й зжидоватілий Харків.

Провінціональні урядові часописи виконавших комітетів мають іще досі наголовки в двох мовах, але це дійсний анахронізм, бо статті в них усі московські. Так само телеграми „Укроста”, тепер „Ратау” (Радіо — телеграфічна агенція України) оголошується все кацапською балачкою. Як залежить большевикам на тім, щоби удержати фікцію єдиної російської імперії!

Одною з причин, чому Винниченко уступив з уряду по дводеннім побуті в нім, була свідомість неможливости проведення урядової українізації. Є серед народніх комісарів кілька ніби Українців: Гринько — освіти, Мануїльський — земельних справ, але риба від голови смердить. Раковський вже чотири роки вчиться української мови й досі не вміє. На всяких мітінґах, навіть перед чисто українською публикою виступає з московськими промовами, в яких виразно чути чужий акцент. **А яким духом дише п. Раковський проти всього, що українське! Каже, що Українців є 20 міліонів, що української мови не можна завести в армії, бо тої мови вживали гетьманці, бо по українськи лунає також команда петлюрівських військ. Той самий Раковський заступав колись Москву в переговорах з гетьманською Україною і торгувався за межу, потім був іменований шефом „українського” уряду, в Берліні заступав російські інтереси, в Ґенуї рівнож. Один селянин на зїзді рад іронізував, що Раковський міг би бути рівно добре головою перського уряду й румунського, і якого хочете.** А гумористичний часопис „Червоний Перець” у Харкові писав, що Раковський везе до Ґенуї м. и. макітру з галушками, аби люде пізнавали, що він представник від України.

Не диво, що **наради українських народніх комісарів ведуться московською мовою** (і так само засідання Центрального Виконавчого Комітету). Закони перекладається на українське, друкується у „Вістях” і розсилається на провінцію. Потім усякі держиморди кричать пробі, що не розуміють української мови, давай їм по московськи! А уряд замісць розігнати чорносотенців на чотири вітри, ще оправдується, що на Україні треба трохи й по українськи (аби світ задурити!). Добре платні найманити з ґазет пишуть тає й ніхто не виконує.

Дрібні торговці чують добре, який дух віє з центру і всі написи на ново-отворених крамницях виключно московські.

В **міські ради** попролазило багато істинно-руських людей, пофарбованих на червоно або таки просто безпартійних, а уряд толерує це, бо вважає їх менше небезпечними від „петлюрівців”. І ті міські ради дуже спиняють українізацію церкви, шкіл і взагалі всього міського життя.

Як за царських часів усіх свідомих Українців звали українофілами, мазепинцями і сепаратистами, а в українському руху добачували польську, німецьку, австрійську й Бог знає яку ще там інтригу, так тепер наших діячів називають „петлюрівцями”, навіть таких, що зовсім не є прихильниками от. Петлюри й гостро осуджують його фатальні помилки. Петлюрівець або „самостійник” те саме, що державний зрадник. **Царизм переслідував свідомих Українців, зрестував, держав по вязницях, висилав у сибірські „курорти”, а большевики просто розстрілюють.** Лад ніби змінився, а система силою безвладности залишилася стара: царська охранка переіменована на Чека, а потім „Політичне управління”, карні баталіони називаються тепер „отрядами особого назначенія”, **шпіонів ще більше ніж адвно було.**

Опозиційних ґазет не конфіскують і не закривають по просто тому, що їх нема. Весь папір є власністю держави та йде для потреб безчисленних канцелярій, на видавання офіційної макулятури і друкування грошей.

Нечисленні **українські часописи** тільки що до мови такі. Дух їх зовсім не український та ніякої українізації вони не проводять. Платні наймити всяких відтінків, споміж давніх боротьбістів, лівих есерів і новоспечених комуністів завзято висмівають та опльовують визвольні змагання українського народу. Деякі кажуть навіть, що нема ніякого українського народу, ні української культури, а є лише кляси й загально-пролетарська культура. Вчений історик М. Любченко (він же Кость Котко) пише „Історію українських революцій” („Істукрев”), де грандіозне відродження нації представляє як гумбуґ і особистий інтерес одиниць. **Знайшлися й поміж Галичанами паршиві вівці, що женуть воду на московський млин.**

Наслідки такої зрадницької роботи не дають на себе довго ждати. Московські завойовники знаменито вміють приноровлювати засаду „divide et impera!” (Діли і пануй). Шеф уряду Раковський кілька разів заявляв прилюдно, що його зма-

ПОЗІР! БРАТТЯ УКРАЇНЦІ ПОЗІР!

ФІЛАДЕЛФІЙСЬКА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА УСТРОЮЄ

ВЕЛИКЕ МАНІФЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

в справі негайної помочи Рідному Краєви

В СУБОТУ, 30. ВЕРЕСНЯ, О 7. ГОДИНІ ВЕЧЕРОМ

в MERCANTILLE HALL, 849 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Як Вам Дорогі Родимці відомо, що Ляхо-татари стараються всіми силами прилучити до Польщі раз на все нашу найдорожшу Батьківщину Східну Галичину. Та щоби Ляшні це удалось, вони старалися і стараються шибеницями, крісами та тюрмам, змусити українських провідників і наш український загал до мовчання і піддачі. Скілько пролялось невинної крови нашої родини, скілько понесло геройську мученичу смерть наших братів та сестер, скілько було страшних ридань, які збільшаються що дня від тяжких болів польських тортур, цего ніхто не всилі розказати ані описати. Та помимо найтящих мук, катовань, шибениць та тюрем, наші браття держаться бодро, геройсько і непоборимо. Не тілько, що не упадають на дусі, не піддаються клятим Ляхам, а противно з невисказаною завзятістю боряться на життє і смерть державчи кріпко стяг свобідної Батьківщини, стяг волі українського народа. Після найновіщих вістей, які наспіли зі старого краю, справа Східної Галичини добігає кінця і наша побіда певна. Однак ми тут в Америці не сміємо в цей нйважніщий момент бути байдужними, знеохоченим і безпомічними нашим браттям в їх тяжких змаганнях. Бо єсли ми в цю найважніщу пору недопильнуємо справи і непоспішимо нашим Борцям, то спаде на нас не тілько відвічальність і сором перед своїми і чужими, але спаде на нас проклятте будучого нашого покоління. Та ми віримо, що не найдеся Українець в Америці, котрий би не постояв в цю найважніщу пору за справу своєї родини, свойого рідного краю. Та щоби скорше поконати ненаситу Ляшню, філаделфійська Громада устроює Велике Маніфестаційне Віче, в суботу дня 30-го вересня 1922 о годині 7-ій вечер, в Меркантил гали, під ч. 849-851 Н. Френклин ул. На вічу будуть референти місцеві і позамісцеві, а також запрошено Представника Галицького Правительства на Канаду др. В. Назарук, котрий перед пару днями прибув зі старого краю. Віримо, що всі філаделфійські і дооколичні Українці прибудуть на це Величаве Віче, бо цего вимагає наша Батьківщина, наша родина і наша честь.

Бо козацька сила невздержима
Ще й до того правдою повита,
Згине Ляшня, згине Ляшня
Та погань несита.

ЗА КОМІТЕТ:

о. М. Кінаш, почет. предс., Василь Титанич, секретар,
Михайло Коцюк, предс., Іван Мороз, касієр,
Теодор Грицей, містопредс., Іван Пеленський, контрольор,
Михайло Дармограй, містопредс., о. М. Кузьмак, контрольор,
Николай Сеник, секретар, Антін Пашук, контрольор.

опісля, що на Україні нема русифікації, покликуються на законодавство, написи і т. п. **Що правда, ті закони мало хто чи**ганнєм є довести до як найтіснійшої злуки двох братніх республик, — Росії й України. Підставою до цього служать **спільні комісаріяти, і то найважнійші: фінансів, зелізниць, заграничної політики та инші.** Між громадянством раз-у-раз виникають тривожні чутки, що й решта напів самостійних комісаріятів обєднується чи то із-за скорочення посад, чи для більшої „спайки” федерації.

Большевики часто заявляють перед світом, що на Україні нема русифікації. І в тім є частина правди. **Мимо найліпщої волі московські окупанти не можуть провадити такої русифікації, як це було за царських часів.** Руки за короткі, обставини инші тай богато підстав розвалилося.

Царська імперія, збудована на трьох знаних китах: самодержавію, православію й народности, була пострахом цілої Европи. Теперішня держава, звана чомусь федеративною републикою, є пострахом тільки для власних громадян. У партійній програмі комуністів і досі ще стоїть як бик фатальний пункт про **самоозначення народів аж до відділення.** Що правда, появилися потім сенатські пояснення проф. Бухаріна, що слово „нарід” на Україні не значить нарід, але кляса, ба навіть частина кляси, прихильна Росії, але факт лишається фактом: сам параґраф покищо не скасований. Я раз мав суперечку з одним галицьким комуністом у Харкові та зовсім поважно впевняв його, що працювати для повного відділення якогось народу від Росії всіми засобами значить працювати в дусі партійної програми та що роб.-сел. уряд повинен давати грубі гроші на таку роботу. Бідачисько не знав, що на те відповісти.

Всі тут кити, що на них опирався царський режім, давно пережили. Самодержавство розложилося внутрішно й втратило кредит серед громадянства надовго перед революцією, так що не дуже сильна рука російських лібералів могла усунути царську владу без ніякого протесту з боку селянства. Большевики силою безвладности тех завели самодержавство пролєтаріяту, властиво партії, але воно вже не таке страшне, бо не творче.

Російська народність, ослаблена великою европейською а потім громадянською війною, голодом та еміграцією, на довгі часи позбавлена експанзивної сили. Німб російської культури серед інородців підупав сильно. **Мало кому імпонує московська мова, повна ідіотизмів та чужих слів, мало хто купує російську книжку й брошуру, що за останні тут роки поширювала майже виключно комуністичне пустомельство. Переїлася вже людям аґітаційна макулятура, бо знадто вже била у вічі суперечність між словами і вчинками.** Замісць багатих панів та ґенералів носителями руської мови стали на Україні московські хами — солдати, з вічними матюками на устах. Кождому впадає в тямку ріжниця між огидною московською балачкою красноармейців і північних торбарів та між мельодійною українською, ніжною й багатою українською мовою. Вищість української пісні не підлягає теж ніякому сумнівови.

Велика земельна власність, одна з колишніх підпор царизму, тепер знищена, соціялізована. **Без одпомоги большевиків селяне забрали й поділили між себе панську землю.** Власники повтікали за кордон і там проїдають останні засоби. **Українізація землі,** далекосягла у своїх наслідках, покищо мало приносить користи українській справі, бо здерті з селян великанські натуральні податки в малій лише мірі задержуються на Україні тай там обертають їх на все инше, лише не на українізацію.

Православє з розділом церкви від держави втратило давну силу. Чорносотенне колись духовенство дуже швидко українізується під впливом парохіян та залюбки береться і бореться за справу автокефальної української церкви. А церква притягає широкі маси індиферентного досі міщанства до українства. Усуненнє патріярха Тихона посередно виходить на пожиток українській справі. І мимохіть тиснеться порівнання большевиків із тою силою, про яку сказав Гете: „Das ist die Kraft, die immer Boeses will und immer Gutes schafft” (Се є сила, котра все хоче злого, все творить добре) (Фавст). **Большевицька робота на Україні з національного погляду без сумніву шкідлива,** але потрохи силою ріжних обставин виходить на користь українській справі. Приклади: Комуністи розстріляли багато українських інтеліґентів: їхні нащадки й свояки матимуть традицію, знати-муть, за що погинули їх батьки, стрийки, вуйки і т. д. Комуністи безпощадно стягають із селян податки натурою: на селі шириться стихійна ненависть до Москалів. Що, правда, така „українізація” дорого коштує націю, але за науку все і всюди треба платити. **Безплатна наука—безвартна.**

Держиться ще один стовп русифікації — урядництво, воно тратить силу і значінне.

Тарас Франко.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

А. Г., Філаделфія, Па. — Славний образ українського артиста-маляра Івасюка, **Вїзд Богдана Хмельницького до Києва** (виконаний в кольорах в Німеччині) можете дістати в книгарні „Свободи” за 5 долярів з пересилкою. Се дійсна прикраса українського дому, а може й найкрасший український образ. Він повинен прикрашувати кожду українську хату.

Дописуватель з Ексэлзіор, Па. — Вашу вирізку з допису „Лемка з Кросна” ми одержали. Що Українці поборюють москвофільство, се правда, але не є правдою, аби вони денебудь в Галичині браталися з ляхвою. Ляхва добре знає, що Українець ніколи не буде її приятелем, і длятого відібрала від Українців насилу Народний Дім і Ставропигійський Інститут, а передала москвофілам. Не треба вірити, поки не змірите.

WATERVLIET, N. Y.

КАРНАВАЛ І BLOCK PARTY

ці ніколи еще небувалі свята серед тутешньої України відбудуться на ново вицементованих улицях перед гр.-католицькою церквою

В ПОНЕДІЛОК, ВТОРОК, СЕРЕДУ ДНЯ 2, 3, і 4. ЖОВТНЯ (OCTOBER)

Майор визначив на це 4 улиці на яких будуть танці що вечір від 7. до 11. години. Грати-ме славна орхестра Santer-а. Весь дохід на сплату церковного довгу. Кожда хвилина принесе милі несподіванки. Проситься всіх доколичних Українців-Русинів!

За гарну забаву відвічає

25-27 КОМІТЕТ.

УВАГА! УВАГА!

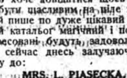

Хто хоче довідатися щось цікавого бо бути щасливим на ціле життя, — нехай пише по дуже цікавий ілюстрований катальоґ маґічний і пояснення. Інтересовані будуть задоволені. Пишіть сейчас днесь залучаючи 4-цнт. марку до:

MRS. L. PIASECKA,
225 E. 14th Street. New York City

ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ГРОМАДИ

— відіграється —

ОКАЗІЯ ЯКОЇ НЕ БУВАЛО

КОМЕДІЯ В 2-ох ДІЯХ А 4-ох ВІДСЛОНАХ

В НЕДІЛЮ ДНЯ 1-ГО ЖОВТНЯ 1922

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, 217-219 E. 6th Street, NEW YORK

Початок о годині 8-ій вечер. Вступ: $1.00, 75 і 50 центів.

26-27 „ЖІНОЧА ГРОМАДА” В НЮ ЙОРКУ.

КИЇВ — ОСЕРЕДКОМ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ НА УКРАЇНІ В XVII. ВІЦІ.

В польських кругах знали Сагайдачного в початках його діяльности як смілого і щасливого войовника; на Україні знали ще щось: про його прихильність до справ української церкви і освіти, до всього того, що тоді для України було національним життям. Як вихованець острожської школи — чоловік близький інтересам тодішньої освіти і книжности, Сагайдачний підтримував близькі зносини з церковними і учеными кругами київськими, де тоді було багато його ближчих земляків Галичан, і там знали, що на Сагайдачного, на його поміч і поміч запорожського війська можуть рахувати в усякій потребі українського народнього життя.

Це була хвиля незвичайно важна в історії українського життя. Київ, що кілька століть пролежав у забутті, все більше й більше забуваючи своє колишнє культурне й національне значіння — раптом відродився на ново.

В XVI. віці це була звичайна собі погранична кріпость, де стояла військова залога, тулилося трохи міщанств й иншого стану людей під охороною замку, і тільки старі руїни і серед них скілька зацілілих монастирів та в першій лінії славний Печерський, потім Пустинсько-миколаївський (тепер так званий Малий Миколай) і Михайлівський нагадували колишню славу Київа. Але і в цих монастирях вигасала потрохи память колишнього їх культурного значіння, книжности й учености. Архімандритими та ігуменами ставали часто люде, які спромоглися заплатити королеві і великому князеві добре чолобиття, а не в голові їм були наукові освітні справи.

Заведення унії спонукало українське громадянство звернути особливу увагу на ті церковні уряди, які зісталися в його руках, вирвати їх зпід впливів правительства і подбати про це, щоб ці становища були обсаджені відповідними людьми. Печерський монастир був найсильнійшою, найбагатшою і значить найважнійшою з тих позицій; громадянство звернуло на нього пильну увагу після того, як Никифор Тур оборонив його оружною рукою. По його смерти (1599) на це місце вибрали ігуменом Єлисея Плетенецького, ігумена лещинського монастиря (на Білоруси), що підчас берестейського собору показав себе визначним і завзятим патріотом. Про цього чоловіка мусить бути вдячна память в українськім житті. Був родом з Галичини зпід Золочева з дібної місцевої шляхти; подробиць з його життя майже ніяких не знаємо. Коли дістав печерське ігуменство, був іще чоловік не старий, мав около 50 літ. В документах чуємо, як він боронить монастирські маєтности від чужих рук, маємо жалі печерських монахів на нього й иншу монастирську старшину, що вони „не знать куди подівають монастирські гроші”: мабуть Плетенецький почав уймати трохи видатки на сите життя черців, обертаючи приходи на культурні потреби. Видко змірку вав, що тут під захистом козацького війська, яке знов почало приходити до сили і вже нераз давало поміч київським Українцям в тісних обставинах, можна розпалити нове огнище українського культурного і національного життя. Отже заходився коло їбирання засобів на це.

Він заходився позбирати до Київа людий книжних, учених з галицьких країв. В тім часі коло 1615. року бачимо ми в Київі вже цілий ряд освічених і учених людий із Галичини, як от пізнійший митрополит Іван Борецький (Бірецький, з Бірчі), Захарія Копистинський, учений церковний історик, братанич перемиського владики, Лаврентій Зизаній, бувший дидаскал (учитель) львівської школи, славний автор українського словаря, Беринда, що працював у Балабанів при друкарні і з нею разом мабуть перейшов туди около 1615. р. і багато инших. Будучи першою особою в київських православних кругах Плетенецький мав змогу приміщувати своїх учених земляків не тільки в Печерськім монастирі, але й на ріжних инших духовних становищах Київ. Разом з цим кружком однодумців, маючи добру заручку у свого земляка і однодумця Сагайдачного, що в тім часі виступає на чолі козацького війська, зачинає Плетенецький у тих роках (1615—6) ширшу культурну й організаційну роботу — саме тоді, як Сагайдачний вийшов на гетьманство.

Разом із тим, як засновувалася печерська друкарня, завязувалося братство в Київі. Гальшка Гулевичівна, багата київська шляхтянка, жінка мозирського маршалка Стефана Лозки, записала свій ґрунт у Київі на Подолі, де скуплялося київське життя (бо старий город стояв майже пусто) на загальне добро. Призначала його на просвітні завдання: на заснування монастиря, при нім школи для дітей шляхетських і міських та „гостинниці для странників віри православної”. Слідом засновано братство, котре мало занятися здійсненням тих плянів: його „упис” (уставу) списано з кінцем 1615. року, і в нього вписалося „безчисленно” народу всякого стану, з місцевого духовества (передовсім з того кружка Плетенецького, що був певно властивим провідником того діла), також з української шляхти, міщанства. Вписався сюди і гетьман Сагайдачний з усім козацьким військом; тим способом приймало військо нове братство та його культурні заходи під свою опіку і прибирало собі право скрзь і всюди виступати його заступником і покровителем. Маючи такого оборонця на місці, українське громадянство київське сміло та енерґічно розвинуло свою культурну роботу, що цю глуху діру, якою передтим був Київ, раптом зробило осередком національного українського життя.

Новозасноване братство здвигнуло братський монастир Богоявлення і при нім зараз же заложило й братську школу Борецький, колишній львівський дідаскал, став її першим ректором і поїхав зараз до Львова закупити книжок і всього потрібного для школи; мабуть того року (1617.) почато й науку. Печерська друкарня відложила всяку иншу роботу і спішно випустила часословець, першу тодішню учебну книгу — „аби вдоволити потребі шкільній в православнім городі Київі”, як пише в передмові Плетенецький. Школу ведено за прикладом львівської; про науку читаємо в грамоті патріяхра Теофана, щ овчили тут „грецько-словянського і латино-польського письма”. Одною з перших книжок закуплених для науки тутешньої була грецько-словянська граматика, видана львівським братством і взята Борецьким наборг у львівських братчиків. Завдяки помочи київських духовних кругів і шляхетства та вишколеним уже силам галицьким (львівським) нова київська школа стала відразу сильно. З віршів на похорон Сагайдачного, що читалися учениками її в 1622. р., бачимо, що вчилися тут головно діти київских міщан, київських духовних, також і українських шляхтичів.

Жваво працювала і нова друкарня. Перед тим на Україні перше місце займала острожська друкарня; „за рр. 1580—1606 вона видала більше книжок ніж які небудь українські друкарні. Але як умер старий князь Острожський (1608) і Острог перейшов в руки його сина католика Януша, друкарня ця заглухла зовсім. Новаж печерська друкарня за пятнадцять літ (1616—1630.) випустила більше книжок ніж до того часу вийшло на цілій Україні. Мала великі засоби і добрих, відданих свому ділу провідників. Заложено для неї свою фабрику паперу, свої робітні письма. Правда, виходили звідти переважно самі церковні книги; алеж у церковній сфері головно оберталося тодішне національне українське життя і на цю сторону головно налягав новий учений київський кружок.

Орґанізаційна діяльність нового братства була вельма замітна. У ворожих кругах зараз оціненої: нагадувано правительственним кругам, що засновано його без королівського доаволу, тому можнаб його закрити. Але у правительства не підоймалася рука на нього, бо за ним стояли братчики з мушкетами, Запорожське військо з гетьманом Сагайдачним на чолі.

Михайло Грушевський.

БАЛЬ! БАЛЬ! БАЛЬ!

Заходом укр. тов. „Ходачків мадий”

— уряджуєсь —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 30. ВЕРЕСНЯ 1922

в LIBERTY HALL,

257-263 E. Houston St., New York, N.Y.

Початок о годині 8. вечером.

ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.

На бали буде приґравати українська музика. Також буде приниматись нових членів без вступного. До численної участи запрошує всіх

26-27 КОМІТЕТ.

ПОЛЬСЬКІ МАРКИ ЧИ АМЕРИКАНСЬКІ ДОЛЯРИ?

Ще не всі знають, що УКРАЇНСЬКЕ ІМІҐРАЦІЙНЕ БЮРО, 245 Court St., Newark, N. J., висилає до краю гроші так, що Ваші родини отримають в ДОЛЯРАХ.

ОСЬ ВАМ ДОКАЗИ:

ШІСТЬСОТ ПЯТЬДЕСЯТЬ ДОЛЯРІВ отримала моя жінка в Галичині, пересланих через Українське Еміґраційне Бюро під зарядом д. К. Баґрія в Нюарку, Н. Дж. За скору пересилку складаю д. Баґрієви сердечну подяку. — З поважанием, ІЛЬКО ХОМИН, 334—7th Street, Newark, N. J.

ДВІСТА АМЕРИКАНСЬКИХ ДОЛЯРІВ отримав мій брат, котрі я вислав через аґенцію пана К. Баґрія в Нюарку, Н. Дж. Тому за точну й скору висилку тих грошей в долярах красно дякую панови Баґрієви. — З поважанием, АДАМ ДОВГАНЬ, 33 Livingston Street, Newark, N. J.

Маєте два докази, що Українське Еміґраційне Бюро в Нюарку пересилає до Галичини доляри. Єсли і Ви хочете вислати доляри до краю, зверніться до нас по інформацію. — Пишіть на адресу:

UKRAINIAN IMMIGRATION BUREAU, 245 COURT STREET, NEWARK, N. J.

United American Lines Inc. JOINT SERVICE WITH Hamburg American Line

НЮ ЙОРК ГАМБУРГ ВПРОСТ!

Найкоротша дорога до всіх частий Середної Европи.

КОРАБЛІ ВІДХОДЯТЬ КОЖДОГО ЧЕТВЕРГА

з доку 86, North River, Foot of 46th St. в полудне.

Кабіни з 2, 4 і 6 ліжками на кождім кораблі. Великі їдальняні кімнати, салі і всі спацерові поклади для ужитку пасажирів 3-ої кляси.

Кораблі "Hansa", "Bayern", "Wuerttemberg" і "Mount Clay" мають також кілька спеціяльних кабінів.

Два нові 20,000 тон три-шрубові кораблі,

"RESOLUTE" and „RELIANCE"

будуть відізджати на переміну що другий вівторок з 1, 2, і 3-тої кляси пасажирами.

По замовлення вдавайтесь до

UNITED AMERICAN LINES INC. 39 BROADWAY NEW YORK

або котрого небудь управленого агента.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!

В кождій одній українській хаті повинен находитись сей чудовий бюст-годинник століовий найбільшого нашого генія Тараса Шевченка; Різба його дуже артистично викінчена одним з найславніийших українських різбярів із старого краю, так що творить оздобу і найбогатшого дому. Розмір його є 12 цалів через 8, отже досить великий. Годинник раз на 48 годин накручується, машинерія з найлучшої німецької сталі час тримає точно, на 10 літ гарантований. Фронтова часть годинника обведена грубо золоченим широким перстенем тому дуже гарно презентується. Сам годиник сродають по $3.50, а різба Тараса представляють вартість $10.00 однак щоби і в найбіднійшій українській хаті сей годинник находитись міг, ми числим за него лишень $4.98, даємо вам ціну власного кошту прямо байдужо низку, однак віримо що не знайдеться ні оден Українець котрий би так доброї нагоди не використав. Випродаж тревае лише той місяць тому шліть замовлення сейчас залучуючи $1.00 задатку решта заплатите по доручению товару.

Majestic Trading Co., 728 N. Robey St., Dep. Sh. 1, Chicago, Ill.

ХМАРИ

Повість Івана Нечуя-Левицького, з передмовою Василя Верниволі. Брош. 1.75, в оправі 2.00

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Григорій Кунашевський

Представитель всіх корабельних ліній

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АГЕНТ і НОТАР

ПРОДАЖА ШИФКАРТ ДО КРАЮ і З КРАЮ

(Ціна стисло Компанїйна.)

СТАРАННА ОПІКА ДЛЯ РОДИН.

Пересилка Гроший до Всіх Частий Світа.

(Точна-дешева, і під повною гарантією.)

СОВІСТНА ОБСЛУГА - ЗАГАЛЬНА ПОШАНА.

Повне довіре серед громадян Українців по всіх стейтах Зл.-Держав.

По близші інформації звертайтесь все да на адрес:

G. KUNASHEVSKY, 179 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

ЦАРІВНА

ПОВІСТЬ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ,

друге видання, з передмовою Осипа Маковея. Брош. 1.75, в звичайній оправі 2.00, в люксусовій оправі 2.75

Замовлення слати на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА

„СВОБОДА"

приймає замовлення на друковане тікетів, розкидок, афішів, членських книжочок, статутів, книжок, коверт і листових паперів для Братств, Товариств і Сестрицтв, часописів і всіх инших річий, що входять в склад друкарських робіт.

РОБОТУ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПІДСОННЯ ТА ПОРИ РОКУ.

Вам вже мабуть траплялось чути, що ріжні країни на землі мають не однаковий климат, що є теплі, холодні й помірні країни. Чому-ж вони не однаково нагріваються сонцем, і чому в одній і тій же країні за рік буває спека й морози, дні або довгі й теплі, або короткі й холодні? Звернімось знов до нашої лямпи й кулі, простромленої прутиком. Поставте цю кулю супроти світла так, щоб смуга тіні прийшлась на полюсах: ви бачите, що на краях освітленої частини проміння лямпи торкається до кулі тільки ммохідь; навпаки, посередині воно цадає просто на поверхню; між краями й серединою воно падає більш-менш навкоси, похилисто.

Ви знаєте, що світло, котре падає навскоси, куди менш освітлює, ніж те, що падає просто; це ви помітите й на нашій кулі: краї освітленої частини не так ясні, як середина. Те-ж саме треба сказати й про тепло. Повертайте вашу кулю й ви побачите, що місця на екваторівнику освітлюються по черзі сторчовим промінням, тоді саме, як ті, що біля прутиків, завсігди лежать на краю освітленої частини і дістають проміння дуже похилисте, котре падає, торкаючись поверхні тільки мимохідь.

Так і на земній кулі. Ті країни, що на екваторі або поблизу, повертаючись до сонця, дістають сторчове проміння, себто силу тепла й світла; навпаки, ті країни, що лежать, поблизу од полюсів, проходять тільки краєм освітленої частини землі і дістають проміння дуже похилисте, через те нагріваються й освітлюються мало; це країна холоду й криги. А між теплими йхолодними (популярними) країнами по обидва боки екватора лежить два пояси країн помірних, де проміння соняшне, падаючи більш-менш похилисто, дає помірну теплоту.

Як-би земля стояла перед сонцем завсігди однаково, то ріжні країни хоч і мали-б не однакові климати, але тепло в кожнім місці було-б однакове сталим, не було-б змін (пори) року (зими, весни, літа, осени); дні й ночі по всій землі були-б також однакові. Одначе ми знаємо, що справді цього не буває. Чому? А тим, що земля обертається не просто, а нахилившись, її вісь стоїть косо, похило. Тим, що вісь не стоїть сторч, земля підставляє сонцеві свою поверхню не завсігди однаково. В однім случаю, примірбм, північний бігун нахилися до сонця, а в другім північний полюс одхилився від сонця, а від його повернувсь південний полюс. Подивимось, що з нього виходить.

Коли до сонця нахилено північний полюс, то на всю північну півкулю проміння соняшне падає більш строч і рянійш; вона й нагрівається більш. Круг світла й тіні не проходить вже через полюси і не розходиться однаково на обидві півкулі; цей круг виділяє від світло більшу частину в північній півкулі, а меншу о південній. Пробігаючи разом із землею свій круг, кожда точка на північний части землі по черзі входить, як і ранійш, то в світло, то в тінь; але на світло приходиться значно більша частина цього круга а на тінь невелика частина. Виходить, що довше буде ясно, ніж темно, себ-то будуть довгі дні й короткі ночі. Земля за довгі дні нагріватиметься довше, і в короткі ночі не холопнутиме дуже, значить, що-дня додаватиме тепла. Та й проміння соняшне падає більш сторч. Через це у всіх країнах північної півкулі саме тепер буде час найбільшої спеки, себто літо, тепла зміна року.

В країнах південної півкулі тоді саме як-раз навпаки. Коли візьмемо крапку що находиться на південній части кулі, то більша частина круга її сутко- вого обертання буде в тіні, а в світлі менша, себ-то це будуть для неї часи коротких днів і довгих ночей. Проміння соняшне падає на неї найбільш похило й дає менш тепла. Для неї, як і для всієї північної півкулі —зіма, холодна зміна року. Але кождому своя черга. Тоді, як земля стане ближче до сонця південним полюсом для північної півкулі настане час коротких днів і довгих ночей, час холоду, зими.

ВИНАХІДНИКИ

В патентових справах удавайтеся до скорих і справедливих патентових адвокатів на адрес:

A. M. WILSON, INC.,

Patents,

310 Victor Bldg.,

WASHINGTON, D. C.

Вишлемо прегарно ілюстровану книжку „Підручник для Винахідників" даром на жадання. Пишіть по ню днесь.

CUNARD

НА УКРАЇНУ ЗА 12 ДНІВ.

Найшвидша водна дорога.

Виїзд під особистою орудою з безпосередними пересідками в Савтгемптоні, Данцігу, Пиляві, Мемелю і Лібаві на однім з найбільших і найшвидших пароходів, які відходять з Ню Йорку кождого вівтірка.

Кюти для всіх третьоклясних пасажирів.

МАВРИТАНІЯ, АКВІТАНІЯ, БЕРЕНГАРІЯ

Пересилка гроший до Совітської Росії і на Україну під повною гарантією.

Також платні наперед тікети з Совітської Росії.

Жадайте книжочки.

За шифкартами й інформаціями звертайтеся до наших агентів.

WASHINGTON ART PHOTO STUDIO

Родимці! Виконую першої кляси фотографії поодиноких осіб, груп і товариств. За кожду роботу даю гарантію знаменитого її виконання. Враз невдоволення зміняю і дам нову, так щоб кождий був вдоволений з мого фотографічного апарату. Родичі! Нема ліпшого як мати фотографію з своїх дітий на памятку, се памятка для них і Вас. Родимці! Необавляйтесь а приходіть. Я є лиш оден Ваш чоловік в сій околиці як Ню Йорк, Нюварк і Джерзи Сіти і єсьм спеціяліста в фотографічним інтересі.

Приходіть до:

ДМИТРО ШКЕЛЬ,

234 Springfield Avenue,

NEWARK, N. J.

NORTH GERMAN LLOYD

Дво-шрубові кораблі

ДО СХІД. ГАЛИЧИНИ

в кабінах або 3. клясою

NEW YORK — BREMEN

Кораблі відходять кождої другої середи.

Богато уліпшені третої кляси приспособлення для вигоди.

Знаменита кухня, вигідні замкнені кабіни для 2, 4 або 6 осіб.

По дальші інформації удавайтеся до будь котрого місцевого агента або до

NORTH GERMAN LLOYD

14-16 Pearl St., New York

УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД МУЗИЧНИЙ

Приймається також грамофони до направок і другі інструменти.

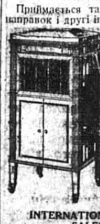

В нас можете набути ріжнородні інструменти музичні та грамофони Columbia, Victor, Grandbe, і Pathe. Також можете набути українські рекорди Columbia, Victor і Okeh. Ціни дешевші як деинде Просимо спробувати а переконаєтесь що по тих цінах Ви не купите ніде. Пишіть до:

INTERNATIONAL MUSICAL SALES CO.,

W. Sherofsky, Prop.

116 E. 3rd Street, New York City

вартість ПАТЕНТУ вартість

Хто може отримати патент і що може бути опатентоване, як також більше пожиточних і цінних інформацій знайдете в моїй ново друкованій винаходовій і патентовій книжці, яку висилаю кождому ДАРОМ.

В Вашім власнім інтересі звертайтеся в справах винаходів до мене.

MARCIN LABINER,

Reg. Patent Atty. (S.),

3 PARK ROW, NEW YORK

Клим Поліщук.

БОЖА ГОРА.

(Волинська легенда).

Йдучи до Почаїва, ні один прочанин не обмине Божої Гори. Кожний мусить коло неї зупинитися й відпочити трохи. Спочинувши, набравшися сили, почне помалесеньку видряпуватись аж на самий верх гори, щоб узяти там із каламутного джерела хоч крапелину жовтої на вигляд і не смачної водиці. Гора ця дуже крутобока, стрімка й обривиста, а через те вилазити на неї дуже важко...

Про цю гору — (в Кремянецькім повіті) — один прочанин росповідав так:

„Коли святий Гива прийшов із Карпат на те місце, де тепер стоїть Почаївський монастир, там була одна широка площина, вкрита віковічними лісами. Святий збудував собі невеличку хатину і став у ній жити самотно. Навколо кипіло життя і щебетали пташки, гомоніли всякі мушки, ревли й вили ріжні звірі. Несподобався цей гомін святому чоловікові і він сказав:

— Краще вернуся до своїх гір Карпатських! Там тільки смереки шумлять!...

„Тільки-що він так сказав, як усе, що тільки жило навколо нього, схопило ці слова і, як велику новину стало переказувати скрізь і всюди по всьому світу. І пішов тоді такий гомін по всій землі великій, що й самі гори довідалися про це. Недовго думаючи, гори рушили з місця й посунули до теперішнього Почаїва, бо кожній з них хотілося догодити святому. Ишли вони звідусіль цілими отарами, одно другу наздоганяючи й переганяючи. Але ні одна гора не несла на собі води, крім одної святої Гори Почаївської. Всі гори завидували їй, а Божа Гора просто заздрила. От і каже Божа гора до святої гори Почаївської:

— Тобі важко самій одній воду нести! Дай я тобі допоможу трохи!...

„Повірила свята Гора Почаївська і передала Божій Горі свою воду нести. Але, як тільки настала темна нічка, то Божа Гора відокремилася від инших гір і потай від усіх вирушила в дорогу. Коли свята Почаївська Гора оглядiлася, то від горя аж на дві части росколол ася. Але Бог недопустив несправедливости: Він усім горам наказав зараз-же зупинитися на однім місці, тільки одна свята Почаївська гора могла йти собі далі. Зупинилася й Божа Гора — зовсім осторонь від инших гір стала — на тім місці, де її спіткала Божа кара. І як тільки вона зупинилася, то враз цілими зграями налетіли на неї всякі птахи й стали забірати воду та відносити її на святу Почаївську гору. Тоді, коли вже зоставалася одно каламутна гуща, яка зробилася жовтою від розмяклої глини, — Божа Гора стала благати:

— Змилуйся, Милосердний Боже! Я-ж хотіла тільки прислужитися Твому слузі вірному! Залиши мені хоч крапелину води, щоб мене люде не цуралися!...

„Змилувався Бог над горою і зараз же наказав птахам залишити її решту води, а самим розлетітися по світу й росповісти людям, що від нині ця гора належить Йому, а вода на ній — людям. — До того-ж часу ця гора не називалася Божою, а була звичайною собі, як і всі инші гори...

„Ось через що саме прочане, йдучи до Почаїва, не минають цеї гори і дряпаються аж на її вершину, щоб дістати крапилину каламутної водиці. На Божій Горі така сама вода, як і на святій горі Почаївській!" — закінчив свою росповідь незнайомий прочанин.

Львів, 10. вересня 1922.

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.

T. J. HRYCEY CO.,

320 S. 4th St.,

PHILADELPHIA, PA.

ПРИЯТЕЛЬ РОБІТНИКА

PAIN-EXPELLER

Торговельна марка Реґістр. Уряду Злучених Держав.

Звісний понад 50 років.

Глядіть за торг. маркою ЯКОРА.

DR. M. SMITH

16 E. 7th ST., NEW YORK

Tel. Orchard 6072

коло Церкви св. Юрія

Говорить по українськи.

Лічить успішно недуги мущин, жевщин і дітий.

Найmodернійші електричні апарати.

ФАРМИ!

ДОМИ, ФАРМИ І ЛОТИ:

ФАРМИ 147 АКРІВ. Це є молочна фарма з ріжними будинками; всього 2 милі до диша. На фармі є 30 штук худоби, 2 пари коний, ріжні фармерські знаряди. Ціна $6.000.00 з того половина готівкою.

ФАРМА 18 АКРІВ, одноповерховий дім на 18 кімнат. Кілька кроків до фабрик. Ціна $1.800.00 з того половина готівкою.

ДОМИ В НЮАРКУ муровані і деревляні в ціні від $1.500.00 до $35.000.00 з малим задатком на догідні сплати.

ДОМИ В РОВЕЙ, Н. ДЖ., в ціні від $2.000.00 до $10.000.00. Лоти від $100.00 до $800.00; можна купити з малим задатком.

ДОМИ В ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. від $3.000.00 до $10.000.00. Лоти від $200.00 до $1.000.00; можна купити сейчас з малим задатком.

ЛОТИ І ДОМИ В ЛОНГ АЙЛЕНД, всього 5 центів карфер з Ню Йорку. Лоти близько елевейтра і стріт карп. Морська купіль вільна для тих що купують лоти і будують там свої доми.

По всякі інформації пишіть до:

W. G. WINTONIAK,

101 St. Marks Pl. (E. 8th St.),

Room 22, New York City.

НА ПРОДАЖ ФАРМА в Long Island. 144 акрів землі, 38 чистої землі а решта грубий ліс, дім з 5 кімнат і велика барна. Ціна $4.000, готівкою $2000, решта по $100 річно і 5%. Маю також малі і великі фарми на продаж. Голоситися до: K. Kanevetz, 315 E. 24th St., New York City, ground floor. 26-27

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

По причині старости, продається дешево фарма 115 акрів, дім з 8 кімнат, сайло і другі забудовання, сад з 420 овочевих дерев, будівничий ліс, 10 дійних коров, 2 ялівки, бик, 2 коні, 300 курий, богато сіна, вівса, корни, картофлі; машинерія; 2 милі до міста, школа при фармі. Ціна за все $4300, готівкою $1300. 26-29

Фарма 59 акрів, дім з 10 кімнат і другі забудовання, сад, ріка, на цементовій дорозі, 1 миля від міста, 2 корови, 2 коні, 400 курий, 3 безроги, машинерія. Ціна $2200, готівкою $900.

PISARKO & POKUTNY,

429 E. 5th Street, New York City

НА ПРОДАЖ ФАРМА 23 акрів землі, коні, корови, кури, машинерія, дім, кузня і другі будинки; виноград, овочеві дерева, словом, дуже добра нагода і добра фарма. Голоситися до: Peter Kudla, 78 Belmont Ave., Newark, N. J. 23-28

ФАРМА ПЕРШОЇ КЛЯСИ.

100 акрів чорної, рівної і без каміння землі, з чого 30 акрів грубого ліса, при стейтовій дорозі, пів милі від міста, фабрик і колеї, 11 коров, ялівка, 3 добрі коні, 400 курий і гуси; прихід за молоко $800 річно, 45 тон сіна, богато картофлі, корни, вівса і город, своя ріка, будинки добрі і великі, дім на 12 помешкань, машинерія, тульца і форнічі, все за $5000, згори $1.800. Голоситися до: PAUL KUTYNSKI, 263 Avenue B, bet. 15 & 16 St., 3th floor, New York, N. Y. 24-28

НА ПРОДАЖ ФАРМА.

Дуже урожайна фарма в середині бизнесового міста, з богато кравецькими фабриками, між New London і Hartford, Conn. Три бльоки від почти, висшої школи і руської церкви, 15 акрів урожайної землі, новий мурований дім з 6 кімнат, нова барна, огород з 50 овочевих дерев, 3 корови, 150 курий, великий запас картофлей, кукуруда і друга огородовина. Всі фармерські тульца та машинерія. Правдивий барґен, нагода для кождого. Ціна $3500, готівкою $2000. Агенти виключені. Голоситися під ч. 41 Avenue B, другий поверх до заду, Adaszik; New York Ctiy, або Colchester, Conn., Box 260. 21c27,33,39

ФАРМА! ФАРМА! ФАРМА!

З причини хорости, господар за безцінок спродає свою фарму: 80 акрів урожайної землі, з котрої 14 акрів доброго пасовиска, 16 акрів грубого ліса, 50 акрів під засів і сіна. На фармі знаходиться три керниці і річка перепливає через цілу фарму. Знаходиться молодий сад з 60 овочевих і 35 цукрових дерев. Гарний дім з 9 кімнат, з „форнес" огрівателом, з газовим світлом, з телефоном і водою. Велика добра стодола підмурована, дві майже нові шопи, гарадж і курник. Всі будинки в добрім порядку і з громозводами. Додається до фарми два великі молоді коні, один жеребець, 10 голштинських дійних коров, 4 телят, 6 безрог, дві ялівки, 13 качок, 8 гусей, 10 індиків, 3 вівці, 55 штук кур, також цілий збір з поля, 75 тон сіна, 7 тон соломи, 250 бушлів вівса, 7 бушлів гречки, 15 бушлів ячменю, кукуруза, картофлі і т. д. Вози великі і малі, сані, двох сортів упряжі на коні, брички, сіярка, косярка, віялка, грабярка, газоліновий двигатель о трох конях сили, з машиною і пилами. Машини для сіяня, саджене і копаня картофлі, живярка, грабярка і всі добрі майже нові рільничі машини. Ціна сеї фарми зі всім тут поданим 4.200 дол., готовими грішми тільки 1.000 дол. а решта на сплату не меньше як по 100 долярів в рік і 5% процент. Добра нагода купити фарму за таню ціну. Фарма знаходиться одну і пів милі від малого міста, 3 милі від великого фабричного міста Ютико, Ню Йорк, одну милю від колийової стації, пів милі від гладкої сошаної дороги і одну пяту милі до молочної фабрики і школи. Недалеко від фарми сусіди Українці. Пишіть, телефонуйте або приїзджайте на адресу:

NAZAR MALARCHYK,

Box 243, Remsen, N. Y.

Telephone: 734-Y-5

26-27

НАЙЛІПШИЙ СЕРЕДНИК

проти затвердження, нестравности, болю голови, жовтячки, слабого апетиту, рівних жолудкових і внутрішних слабостий є безпеčно КАРПАТСЬКИЙ КРОВНИЙ ЧАЙ який виробляється з самих лічничих зіль, квітя і насіння після научного способу. Пачка коштує одного доляра. Продаємо також КАРПАТСЬКІ ПІГУЛКИ на жолудок, нирки і кишки. Ціна за пачку $1.00. Присилайте замовлення до:

CENTRAL DRUG CO.,

Dept. S, Binghamton, N. Y.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ХТО ЗНАЄ про МИХАЙЛА ГРИЦЬКА і ГРИНЯ ГРИЦЬКА, котрі мали перебувати в Ст. Луис, Мизурі, нехай подасть відомсіть до редакції „Свободи". За їх адресами питають Стрільці з Чехословаччини. 25-27

НА ПРОДАЖ українсько-руський ресторант. Інтерес вироблений, торгуєсь тижнево $400. Продається по причині непорозуміння між спільниками. „Ліс" на 3 роки, рент дешевий. Голоситися під ч. 105 St. Marks Place, New York City. 22-27

2 ДО 5 ДОЛЯРІВ НА ГОДИНУ. Не потреба високих наук. Вистарчить если умієте читати і писати. Приятне і почетне заняте вечерами. Запоруки не жадається. Потрібні тільки чесні і трудолюбиві представителі. За подрібними інформаціями зголошуйтесь письменно до: FT. PIERCE, Room 503-S, 527 Fifth Ave., New York, N. Y. 26-27,32-33

Пошукую НИКОЛАЯ ДАНЧАКА в дуже важній справі. Походять з села Тресцянець, Добромильського повіту. Він мешкав давнійше в Елізабетпорт, Н. Дж. і виїхав в невідомі сторони. Хтоби за него знав, або він сам, звольть зголоситися до Редакції „Свободи", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 23,25,27

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРНЯ І БУЧЕРНЯ. В добрій дільниці. Бизнес вироблений. Хто купить, сей має 5 румів до помешкання зараз за стором. Голоситься під ч. 95 Beacon Ave., Jersey City, N. J. 27-28

ПОТРІБНО МУЩИН до науки ремесла в фабриках чобіт, яке є ни не найлівше з всіх теперішних заводів. Потрібно богато робітників в усіх галузях сего промислу. Я навчу Вас в короткім часі будьякого добре платного ремесла і зможете заробляти від 50 до 100 дол. тижнево. Не тратіть дурно час, учіться і робіть гроші. Я навчу Вас ручного і машинового ремесла від рисунків аж до викінчення. Не занедбуйте сеї нагоди. BROWN'S SCHOOL, 8—10 Varet Street, Brooklyn, N. Y. 27

ПОТРЕБА

ЗРУЧНИХ МУЩИН, ЛЮДИЙ ДО МАШИН РОБІТНИКІВ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,

6301 Butler Street,

PITTSBURGH, PA.

26-31

ПОТРЕБА

ДІВЧАТ ДО ЛЕГКОЇ ФАБРИЧНОЇ РОБОТИ.

Голоситися до:

HUBBARD & CO.,

6301 Butler Street,

PITTSBURGH, PA.

26-31

POLISHER AND FINISHER

Ludwig Bauman & Co. потребує кілька робітників, фінішерс і палішерс. Голоситися сейчас 27,29

40—51 MARKET ST.,

NEWARK, N. J.

ДР. МИКОЛА А. ВОСТРОСАБЛІН

РУСЬКИЙ КРАЙОВИЙ ЛІКАР.

Посідає велику і довголітну практику як хірург і акушер в старім краю і Америці. 7w—

Лічить мущин, женщин і дітий.

Пацієнтів принимає в офісі під ч.

121 Grand St., Jersey City, N. J.

Урядові години: рано 9—10; 1—2 і 6—8 вечер, в неділі 1—4 пополудни. Рівнож відвиджує хорих по домах на телефонічне покликаннє в кождім часі. Телефон Montgomery 5562.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

С. М. КАУФМАН, М. Д.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.

Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.

111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG

304—2nd AVENUE,

межи 17-ою а 18-ою улицею

NEW YORK, N. Y.

Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

Телефон 1882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ

НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.

Порада даром.

DR. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. а Irving Place.

Години від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. попол.